

Krajevne novice

Glasilo občine Šmartno pri Litiji

Julij 2026

Letnik 11, številka 6

Iz tokratne vsebine:

Predstavitev dela župana in občinske uprave v letih 2023–2026

stran 2–6

Športno društvo Sokoli Šmartno 2024

stran 7–8

Tradicija ostaja

stran 19

Bogata pomlad v župniji Velika Štanga

stran 20–21

ISSN 2463-8579

Občina Šmartno pri Litiji

Tomazinova ulica 2, 1275 Šmartno pri Litiji

Elektronski naslov: info@smartno-litija.si

Telefon: 01 896 27 70

Faks: 059 097 480

Uradne ure

Ponedeljek: 8.00–12.00 in 13.00–15.00

Sreda: 8.00–12.00 in 13.00–17.00

Petek: 8.00–13.00

Uradne ure župana so po dogovoru,

zaželeno je predhodna najava na

telefonsko številko 01 896 27 70.

**Glasilo občine Šmartno pri Litiji
Krajevne novice**

Prispevke in oglase za naslednjo številko Krajevnik novic, ki bo izšla septembra 2026, pričakujemo najkasneje do petka, **28. 8. 2026**,

na elektronski naslov uredništva:

krajevnenovice@bogensperk.si.

Članke, prejete po tem datumu, bomo objavili v okviru možnosti. Avtorje prispevkov in naročnike oglasov naprošamo, naj pri pisanju in oblikovanju upoštevajo navodila, ki so objavljena na spletni strani Občine Šmartno pri Litiji.

Izdajatelj:

Javni zavod Bogenšperk

Odgovorni urednik:

dr. Jernej Kotar

Uredniški odbor:

Katarina Kragelj, Domen Merzel,
Matjaž Hostnik, Uroš Pušnik in Aleš Kralj

Jezikovni pregled:

Janoš Železnik

Naslovna fotografija:

Praznovanje dneva državnosti

Foto:

Matjaž Kirn

Prelom in tisk:

Četisk, d. o. o.

Bežigradska cesta 5

3000 Celje

[https://obcina.smartno.si/
mediji/krajevne-novice/](https://obcina.smartno.si/mediji/krajevne-novice/)

**Glasilo izhaja v nakladi
1800 izvodov in je brezplačno.**

ISSN 2463-8579

V pričakovanju poletnih dni

Pred dobrimi tremi tedni se je za osnovnošolce in srednješolce zaključilo še eno šolsko leto, v katerem so pridobili veliko novega znanja ter si nabrali številne dragocene izkušnje. Pred njimi so zaslužene počitnice, ki naj jih preživijo čim bolj brezskrbno v družbi svojih družin in prijateljev. Naj bodo poletni dnevi čas sproščenega druženja, odkrivanja novih kotičkov naše prelepe domovine, nepozabnih doživetij ter nabiranja sveže energije za nove izzive, ki jih čakajo v prihodnjem šolskem letu.

Letos mineva 35 let od zgodovinskega trenutka, ko je Slovenija stopila na pot samostojnosti ter uresničila dolgoletne želje in prizadevanja slovenskega naroda. Ob tem ne smemo pozabiti, da nam samostojnost ni bila podarjena, temveč smo si jo morali izboriti z orožjem, zato se ob tej pomembni obletnici s ponosom in spoštovanjem spomnimo vseh, ki so s svojim pogumom, odločnostjo in predanostjo tlakovali pot do neodvisne države. Hkrati se zavedajmo odgovornosti, da moramo vrednote svobode, demokracije, sodelovanja in medsebojnega spoštovanja skrbno negovati in ohranяти ter jih prenašati na prihodnje generacije.

Poletje za mnoge pomeni tudi čas oddiha. Nekateri ga boste poiskali ob morju, drugi v gorah, na podeželju ali kar doma. Tudi v uredništvu bomo v poletnih tednih nekoliko zadihali ter si nabrali novih moči in svežih idej. Avgusta glasilo ne bo izšlo, zato se bomo z lokalnimi zgodbami, novicami in zanimivostmi ponovno srečali v septembrski številki. Do takrat pa vam v imenu celotnega uredništva želim prijetno in mirno poletje, obilo sončnih dni, sproščenih trenutkov, lepih doživetij ter zasluženega oddiha.

dr. Jernej Kotar, odgovorni urednik

Predstavitev dela župana in občinske uprave v letih 2023–2026

Avtorica članka: Občinska uprava Občine Šmartno pri Litiji

V preteklih štirih letih je bilo zastavljene cilje pogosto potrebno podrediti nujnosti situacij, na primer neurjem leta 2023. Kljub temu pa nam je v veliki meri uspelo realizirati načrtane naloge ali jih celo nadgraditi. V prispevku so predstavljene le večje investicije na področjih v pristojnosti lokalne skupnosti.

V zadnjih letih smo pridobili kar nekaj nepovratnih sredstev, tako državnih kot evropskih, graditi smo začeli največjo investicijo v zgodovini občine, predvsem pa smo ponosni na to, da ste občani lepo sprejeli družabne dogodke, ki smo jih pripravljali za vas.

INVESTICIJE V LETU 2023

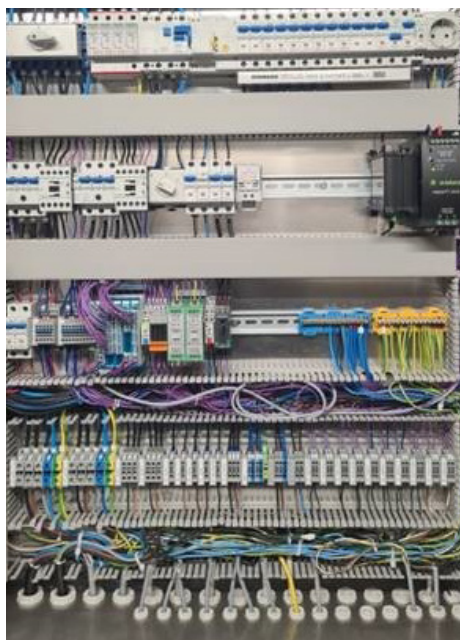
Sanacija plazu v Veliki Štangi (sofinanciranje s strani MNVP)

Dograditev in obnova vodovoda Račica–Velika Štanga (sofinanciranje s strani MNVP)

Izvedba regulacije in krmiljenja (telemetrija) na vodohranjenih javnih vodovodov Leskova–Vrata, Vintarjevec–Dom Tisje, Gradiške Laze–Spodnja Jablanica in Vintarjevec – vas

Obnova fasade na Medgeneracijskem središču Javorje (sofinanciranje s strani EKO sklada)

Prenova sistema ogrevanja in prezračevanja v Kulturnem domu Šmartno (sofinanciranje s strani EU – ESRR)

Komunalna infrastruktura za območje OPPN ŠM_40 – severni del (sofinanciranje s strani EU – ESRR)

Sanacija lokalne ceste 208151 Volčja Jama–Jastrebnik–Obolno in javne poti 709601 Štrus–Zalokar–Bobne–Volčja Jama po poplavah (sofinanciranje s strani MNVP)

Sanacija vodotokov po neurjih (sofinanciranje s strani MNVP)

Sanacija lokalne ceste LC 208261 Štangarske Poljane–Velika Štanga–Tuji Grm po izgradnji optičnega omrežja in vodovoda (sofinanciranje s strani MNVP)

Ureditev sokolskega igrišča

INVESTICIJE V LETU 2024

Vodovod Vinji vrh

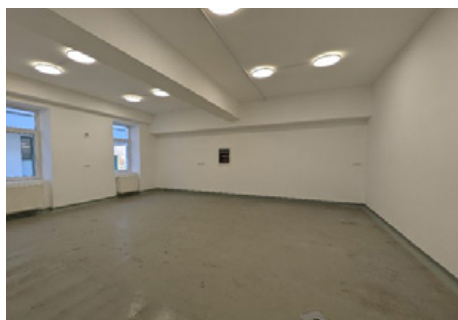
Vodovod Razbore

Obnova cerkve sv. Petra na Primskovem – poslovilni objekt

Obnova poslovnega prostora na Stareto-
vem trgu 12, Šmartno pri Litiji

Modernizacija ceste v Gradišču pri Primsko-
vem

Asfaltiranje ceste Stareto-
v trg 7 in 8, Šmar-
tno pri Litiji

Asfaltiranje ceste in obnova vodovoda v
Preski nad Kostrevnico ob soudeležbi la-
stnikov parcel ob trasi

Postavitev avtobusnega postajališča v Gra-
diških Lazah

Sanacija plazu ob kategorizirani javni poti
Ježni Vrh–Grmada JP 708921 (Preska nad
Kostrevnico) (sofinanciranje s strani MNVP)

Sanacija plazu ob kategorizirani javni poti
Štrus–Zalokar–Bobne–Volčja Jama JP 709601
(sofinanciranje s strani MNVP)

Prenova in širitev pediatričnega oddelka
v ZD (sofinanciranje s strani MZ)

Vzdrževalna dela v Kulturnem domu Šmar-
tno

Posodobitev Strelskega doma Šmartno z
elektronskimi tarčami (sofinanciranje s stra-
ni Fundacije za šport)

Vrtec Šmartno – izdelava projektne doku-
mentacije za pridobitev gradbenega dovo-
ljenja

INVESTICIJE V LETU 2025

Sanacija plazu ob kategorizirani javni poti Črni Potok–Riharjevec JP 709551 (sofinanciranje s strani MNVP)

Sanacija plazu ob kategorizirani javni poti JP 709781, odcep Ovčinar (sofinanciranje s strani MNVP)

Sanacija plazu ob kategorizirani javni poti JP 638033 Javorje–Felič Vrh–Gornji Vrh

Sanacija plazu ob kategorizirani javni poti JP 710861 Leskovica–Javorje–Debeče

Dograditev pločnika ob LZ 209001 Ustje do pokopališča Šmartno

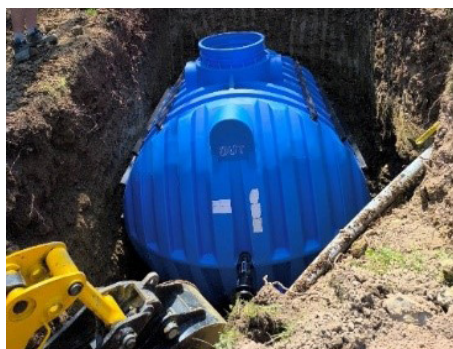
Sanacija javne poti JP 709234–Sevno 40 ob soudeležbi krajanov

Izvedba telemetrije na vodovodu Grilovec

Vgradnja razbremenilnega jaška na vodovodu Leskovica–Vrata

Vozilo urgentnega zdravnika za ZD Litija (sofinanciranje s strani MZ)

Prenova strehe in postavitve sončne elektrarne na Kulturnem domu Velika Štanga

Igrišče pri OŠ Šmartno (sofinanciranje s strani MGTŠ)

Energetska sanacija Strelskega doma (sofinanciranje s strani EKO sklada)

Obnova parketa v Dvorani Pungrt

Začetek gradnje novega vrtca v Šmartnem (sofinanciranje s strani MVI)

Ureditev »pevske sobe« na Staretovem trgu 12, Šmartno pri Litiji

Sofinanciranje nakupa novega gasilskega vozila GVM-1 za PGD Jablanica

Sofinanciranje nakupa novega gasilskega vozila GVM-1 za PGD Zavrtnik

Nakup zemljišča in izgradnja začasnega parkirišča pri pokopališču Šmartno

Sanacija zaprtega odlagališča Rakovnik (financiranje s strani MOPE)

INVESTICIJE V LETU 2026

Izgradnja pločnika za pešce Gradiške Laze–Spodnja Jablanica

Avtobusno postajališče v Mali Kostrevnici (Bajernik)

Novo pametno prižgališče javne razsvetljave na Ustju

Prenovljeno avtobusno postajališče v Vintarjevcu

Od rekreacije do skupnosti – Športno društvo Sokoli Šmartno 2024

Vprašanja postavil: dr. Jernej Kotar

Društva so pomemben gradnik vsake lokalne skupnosti, saj prebivalcem omogočajo kakovostno preživljanje prostega časa v družbi ljudi s podobnimi interesi. Tudi skozi številne intervjuje v našem glasilu smo se že večkrat prepričali, da se lahko v naši občini pohvalimo z živahnim društvenim in družbenim utripom. V uredništvu z zanimanjem spremljamo dejavnosti društev, še posebej pa nas razveseli novica o ustanovitvi novega društva.

Pred dvema letoma je v osrednjem občinskem kraju zaživel novo športno društvo z imenom Športno društvo Sokoli Šmartno 2024. Izbira imena ni naključna, saj se navezuje na društvo, ki je imelo v Šmartnem pri Litiji dolgo tradicijo. O delovanju, viziji in načrtih društva nam bodo več povedali Žiga Adamčič, Jaša Brodar in Primož Cenkar.

Spoštovani gospodje, najprej se vam zahvaljujem, da ste se prijazno odzvali našemu povabilu. Začnimo na začetku – kdaj in kako se je porodila ideja o ustanovitvi društva?

Pozdravljeni! Hvala za vabilo! Začnimo na začetku, ko ideje o društvu še ni bilo, bila pa je želja po aktivnem preživljanju prostega časa in seveda vrnitvi starega sijaja našemu igrišču Sokolsko. Začelo se je s poletjem 2024, ko smo brez velikega pričakovanja razposlali obvestila o torkovi rekreaciji in že na prvi bili presenečeni nad zelo velikim obiskom. Kljub temu da je bilo igrišče Sokolsko v zelo slabem stanju, se je vsak torek nabralo veliko število rekreativcev, kar nam je dalo zagon in porodilo idejo o ustanovitvi društva.

Društva običajno nastanejo z določenim namenom in ciljem. Kakšna je vizija oziroma poslanstvo vašega društva?

Glavno vodilo društva je spodbuditi vse generacije, da bi prosti čas preživljale aktivno in skupaj z nami ustvarjale okolje, v katerem bo možnosti za šport in rekreacijo čim več. Seveda smo še v začetni fazi razvoja in naši cilji so zastavljeni dolgoročno, vendar se je v dveh letih pokazalo, da smo na pravi poti in bi s skupnimi močmi našemu igrišču Sokolsko lahko vrnili staro slavo.

Čeprav obstaja veliko različnih športov, ste se odločili za nogomet. Kaj je vplivalo na to odločitev?

Predvsem je bila odločitev sprejeta na podlagi neizkoriščenega nogometnega igrišča Sokolsko. Igrišče je zaradi svoje centralne lege odlično za obisk rekreativcev iz vseh koncev občine. Poleg tega je v preteklosti že predstavljalo občinski ponos, kar želimo ponovno vrniti v center Šmartna pri Litiji.

Od ustanovitve do danes ste zagotovo naredili že nekaj pomembnih korakov. Koliko članov trenutno šteje društvo oziroma koliko krajanov se udeležuje vaših srečanj? Se njihovo število spreminja?

Seveda je bilo prvo in najpomembnejše vprašanje, kako se lotiti samega igrišča oziroma zelenice. V dveh letih smo organizirali kar nekaj delovnih akcij in zelenico spravili v občutno boljše stanje, vendar pa bo potrebnega še veliko truda, da bi prišli do rezultata, ki si ga želimo.

Trenutno društvo šteje 36 članov, na tedenskih torkovih rekreacijah pa se nabira med 20 in 30 rekreativcev, ki niso vsi člani društva. Število obiskovalcev se seveda spreminja predvsem zaradi počitnic in dopustov.

Redna srečanja so temelj vsakega društvenega kolektiva. Kako pogosto se sestajate na igrišču Sokolsko?

Začetek rekreacije je vsako leto posebej odvisen od vremenske napovedi in tudi stanja zelenice. Letos smo sezono začeli z junijem in vse od takrat so torkovi popoldnevi rezervirani za Sokole. Glede na temperature se časovno prilagajamo, vendar je okvirna ura 19.00.

Se lahko vašim aktivnostim pridruži vsakdo, tudi mlajši ter ti, ki niso v najboljši telesni kondiciji?

Seveda so vabljeni vsi, ki si želijo aktivno preživljati svoj prosti čas, ne glede na starost ali telesno pripravljenost. V veselje nam je, da že drugo leto zapored v času počitnic omogočamo rekreacijo oziroma treninge tudi za »mini Sokole«. Tako kot mi, starejši, imajo termin v torek, in sicer uro in pol pred začetkom rekreacije za starejše.

Začetki so pogosto povezani z različnimi izzivi. S katerimi težavami ali ovirami ste se doslej najpogosteje srečevali?

V našem primeru se predvsem srečujemo s prostorsko stisko. Kot veste, ima Sokolsko odlično lego, vendar je z vseh strani precej omejeno in ne omogoča dodatnega širjenja. Vendar se kljub temu trenutno vsi naši načrti odvijajo v skladu s pričakovanji in upamo, da se bo tako tudi nadaljevalo.

Kako ocenjujete stanje športne infrastrukture, ki jo uporabljate za svoje dejavnosti, zlasti igrišča na Sokolskem?

Glede igrišča Sokolsko se predvsem poznajo dolga leta neuporabe oziroma še bolj pomanjkanje urejanja in skrbi za igrišče. Stanje se je v dveh letih zelo popravilo, vendar je potrebno dodati, da je za to potrebnega kar precej časa in odrekovanja s strani članov in ljudi, ki pomagajo. Naj se vsem skupaj še enkrat zahvalimo za sodelovanje in pomoč.

Podpora okolja je za uspešno delovanje društva zelo pomembna. Kako sodelujete z lokalno skupnostjo, šolami in občino?

Glede sodelovanja z vsemi vpletenimi v naš projekt imamo trenutno same pozitivne izkušnje. Izkoristili bi priložnost za zahvalo občini, vsem donatorjem in PGD Šmartno pri Litiji, brez katerih nič od zgoraj naštetega ne bi bilo mogoče. Seveda si želimo in upamo na uspešno nadaljevanje in tudi novo sodelovanje.

Vsako društvo ima tudi načrte za prihodnost. Katere cilje si želite doseči v naslednjih letih?

V prvem planu je dokončanje ureditve igrišča in okolice. Predvsem je želja po izravnavi površine in zelenici, ki si jo igrišče Sokolsko zasluži. Igrišču bi se v naslednjih letih dodala tudi zaščitna mreža za goloma in vzdolž ene strani igrišča. V načrtu je tudi postavitve tribun in razsvetljava igrišča, vendar gremo lepo počasi.

Kako blizu uresničitve so načrti o nogometni ekipi, ki bi zastopala barve Sokola v Občinski ligi malega nogometa?

Glede ekipe so namigovanja vse glasnejša, pa vendar ne želimo prehitovati dogodkov in napovedovati vrnitve ekipe Sokolov, dokler ne bo vse dogovorjeno.

Na žalost smo že pri koncu našega pogovora. Spoštovani gospodje, hvala za vaš čas in prijeten klepet. V imenu uredništva želim vam in vašemu društvu veliko uspeha.

Naj se še enkrat zahvalimo za vabilo in možnost predstavitve našega dela!

Povabili pa bi vse, ki si želijo rekreacije in druženja, da se nam pridružijo na torkovih rekreacijah na igrišču Sokolsko in morda postanejo tudi člani društva.

Vsi termini rekreacij za starejše in »mini Sokole« ter dogajanje v društvu so objavljeni na Facebook strani **ŠD Sokoli Šmartno**.

VABILO

300 LET JAVORSKE CERKVE

*Slovesnost ob 300-letnici posvetitve cerkve
in blagoslov obnovitvenih del*

Župnija Šmartno pri Litiji – podružnica Javorje
vas prisrčno vabi na slovesnost,

v soboto, 15. avgusta 2026, ob 9.00,
v cerkev Marijinega vnebovzeta v Javorju.

Slovesno sveto mašo bo daroval
msgr. dr. Franc Šuštar,
pomožni ljubljanski škof.

Prisrčno vabljeni domačini, rojaki,
romarji in prijatelji Javorja, da skupaj obeležimo
300-letnico posvetitve naše podružnične cerkve
ter blagoslov obnovitvenih del.

Po slovesnosti bo sledilo prijetno druženje.

Prisrčno vabljeni!
Župnija Šmartno pri Litiji
Podružnica Javorje

Skupina CALYPSO

PETEK
14. 8. 2026

19:00

ZAVRSTNIK
POD SKRATOVIM KOZOLCEM

BOGAT SREČELOV | HRANA | PIJAČA
Vabljeni!

Mladi glasbeniki Glasbene šole Litija - Šmartno navduševali na tekmovanjih doma in v tujini

Avtorica članka: Brigita Šuler

Tudi v letošnjem šolskem letu so učenci Glasbene šole Litija - Šmartno s svojim znanjem, muzikalnostjo in predanim delom dosegli vrsto odličnih rezultatov na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Njihovi uspehi so dokaz kakovostnega dela, vztrajnosti mladih glasbenikov ter strokovnega in predanega mentorstva učiteljev in korepetitorjev.

Na desetih različnih tekmovanjih v Sloveniji in tujini je nastopilo 17 učencev naše šole, ki so skupaj osvojili kar 27 priznanj in nagrad. Med njimi je bilo deset zlatih priznanj (od tega tri zlata priznanja s pohvalo), deset srebrnih priznanj (vključno z eno drugo nagrado) ter sedem bronastih priznanj.

Pihala in trobila

Flavistka Eva Lazar je na mednarodnem tekmovanju World Open Music Competition prejela srebrno priznanje in poseben naziv exceptional performer. Izjemno uspešen je bil tudi evfonist Luka Korošec, ki je na državnem tekmovanju TEMSIG prejel zlato priznanje, na mednarodnem tekmovanju Sirmium Fest v Sremski Mitrovici prejel prvo nagrado, na tekmovanju Bolero na Muti pa zlato plaketo s pohvalo. Mladi trobentač Izak Petrač je na TEMSIG-u prejel zlato priznanje ter posebno pohvalo za najboljšo izvedbo obvezne skladbe. Med flavtistkami je izstopala tudi Eva Podkrajšek, ki je na mednarodnem tekmovanju Bolero na Muti prejela zlato plaketo s pohvalo.

Klavir

Klavirski duo Evelina in Hana Štut je dosegel odlične rezultate na več tekmovanjih: na TEMSIG-u sta osvojili srebrno plaketo, na

mednarodnem tekmovanju Tomaž Holmar v Naborjetu/Malborghetto (Italija) prejeli drugo nagrado, na Koroškem klavirskem tekmovanju pa osvojili zlato priznanje in drugo mesto.

Pianist Kamil Gainullov je na tekmovanju Tomaž Holmar v Naborjetu prejel drugo nagrado, na mednarodnem tekmovanju Tartini v Piranu pa tretjo nagrado ter posebno nagrado za predstavitev avtorske skladbe.

Eva Bizjak je na tekmovanju Tomaž Holmar prejela tretjo nagrado, uspešno pa je nastopila tudi na Koroškem klavirskem tekmovanju, na katerem je prejela bronasto priznanje. Kaja Šket je v Naborjetu prejela drugo nagrado, Katrina Zaman pa tretjo nagrado. Eva Knez je na istem tekmovanju prejela prvo nagrado in dosegla tretje mesto v svoji kategoriji. Na Koroškem klavirskem tekmovanju je zlato priznanje prejela tudi Zoja Vtič.

Solfeggio

Odličen uspeh je na enem najzahtevnejših tekmovanj s področja glasbenega poslušanja, teorije in ustvarjalnosti dosegla Lucija Pirmanšek. Na mednarodnem glasbenem tekmovanju IMCC v Mariboru je prejela zlato priznanje in osvojila drugo mesto.

Godala

Med violinistkami so se izkazale Lucija Pirmanšek, Manca Cvikel in Kaja Korošec. Lucija je na mednarodnem tekmovanju Tartini v Piranu prejela drugo nagrado, Manca Cvikel tretjo nagrado, Kaja Korošec pa prvo nagrado v svoji kategoriji.

Citre in kitara

Citrarka Anja Avbelj je na mednarodnem tekmovanju v Münchnu prejela tretjo nagrado, na mednarodnem tekmovanju Celeia pa srebrno priznanje. Kitaristka Ela Pahulje je na mednarodnem tekmovanju Dnevi kitare v Krškem prejela zlato priznanje.

Za vsakim priznanjem stojijo številne ure vaj, predanost učencev ter strokovno in srčno delo mentorjev, korepetitorjev in staršev. Njihovo skupno prizadevanje omogoča, da mladi glasbeniki uspešno razvijajo svoje talente in dosegajo odlične rezultate.

Šolsko leto smo zaključili z nastopom najboljših učencev na gradu Bogenšperk (na fotografiji). V čudovitem grajskem ambientu so se predstavili najuspešnejši mladi glasbeniki naše šole in s svojimi nastopi navdušili občinstvo.

Ponosni smo na vse, kar so naši učenci dosegli v minulem letu, ter jim želimo veliko ustvarjalnega navdiha, veselja do glasbe in uspešnih nastopov tudi v prihodnje.

OŠ Šmartno pri Litiji

DRŽAVNI OTROŠKI PARLAMENT

V mesecu maju je potekal 36. nacionalni otroški parlament, ki se ga je udeležil tudi naš učenec Matic Jurič. Na skupni seji so mladi predstavili predloge za izboljšanje šolskega sistema. Poudarili so pomen boljših odnosov med učitelji in učenci ter nujno po večjem spoštovanju in avtoriteti učiteljev. Predlagali so uvedbo vzgojne mape za vsakega učenca ter opravila za učence, ki motijo pouk, na primer pomoč mlajšim učencem ali skrb za šolske prostore.

Zavzeli so se tudi za ukinitve številčnega ocenjevanja pri likovni, glasbeni in športni vzgoji. Za ohranitev statusa športnika ali kulturnika bi morali učenci imeti pozitivne ocene, pomembno vlogo pri tem pa bi imeli tudi mentorji in trenerji. Predlagali so uvedbo statusa kmeta ter več praktičnega pouka, učenja v naravi in življenjsko uporabnih vsebin.

Posebno pozornost so namenili odgovorni rabi umetne inteligence in tehnologije. Predlagali so, da bi v šolah imeli delavnice o umetni inteligenci, o varni rabi interneta in družbenih omrežjih. To področje bo tudi osrednja tema otroškega parlamenta v prihodnjih dveh letih.

Naj govori Matičeva beseda namesto zaključka: **»Ta izkušnja je bila zame res nekaj posebnega. Bilo mi je v veliko čast, da sem dobil priložnost zastopati zasavsko regijo ter spregovoriti pred celo Slovenijo. Dobil sem občutek, da tudi naša, otroška beseda nekaj velja.«**

Mateja Štritof, mentorica šolskega parlamenta

MEPI USPEH NA OŠ ŠMARTNO

S ponosom sporočamo, da smo na OŠ Šmartno v petek, 12. junija, kar devetim učencem podelili bronasto MEPI priznanje.

MEPI (Mednarodno priznanje za mlade) je svetovno priznani program za mlade, ki jim omogoča, da z aktivno udeležbo na različnih področjih (v prostem času) uspešno odkrijejo in uresničijo svoje potenciale. Tako jih spodbuja k vsestranskemu razvoju v bolj samostojne in odgovorne posameznike, ki so aktivno povezani z okoljem, v katerem odrasčajo, hkrati pa postanejo tudi bolj pripravljene na izzive življenja. Na naši šoli se ta program odvija že četrto leto in je zaradi spodbudnih lokalnih inštruktorjev ter mentorjev vedno bolj zanimiv za odrasčajočo mladino.

Aljoša Smrekar, Tevž Toplak, Meta Štritof, Anja Baš, Sara Medved, Ana Hostnik, Vita Bajc, Adin Mašinović in Matevž Peterlin so tisti

devetošolci, ki so letos uspešno uresničili zastavljene cilje na področju prostovoljstva, veščin in rekreativnega športa, vse skupaj pa še dopolnili z izpeljavo dvodnevne pustolovsko-pohodniške odprave od Otoč do Blejskega jezera, na katero so bili res odlično pripravljeni.

Učencem iskreno čestitamo za uspeh ter jim želimo, da bi ohranili iskricke poguma, vztrajnosti, in dobre volje na njihovi nadaljnji življenjski poti.

Ekipa MEPI mentorjev na OŠ Šmartno

SREČANJE PODRUŽNIČNIH ŠOL V VELIKI KOSTREVNICI

V torek, 26. maja 2026, je na PŠ Velika Kostreznica potekalo tradicionalno srečanje podružničnih šol Temenica, Šentlovrenc, Štangarske Poljane, Primskovo in Velika Kostreznica.

Na šoli se je zbralo približno 160 učencev, 18 učiteljic, ravnatelj OŠ Šmartno pri Litiji Tomaž Rozina ter ravnateljica OŠ Trebnje Ana Kastigar.

Za začetek so učenci in zaposleni PŠ Velika Kostreznica pripravili prireditev, s katero so obiskovalcem popestrili jutro ter razveselili vse goste. Po malici so se učenci družili na šolskem igrišču, nato pa so se skupaj odpravili na sprehod do igrišča v Lupinici. Tam so se pomerili v različnih štafetnih igrah, pri katerih ni manjkalo smeha, navijanja in dobre volje. Nekaj časa je ostalo tudi za prosto igro, druženje in sproščeno zabavo z vrstniki.

Za sladek zaključek je poskrbela kostreznška kuharica, ki je vsem udeležencem pripeljala sladoled. V vročem dnevu nam je še posebej teknil.

Dopoldne je bilo zares veselo, zabavno in polno igre. Ob smehu, druženju in različnih dejavnostih smo stkali nova prijateljstva, se med seboj bolje spoznali ter skupaj ustvarili veliko lepih spominov, ki nam bodo še dolgo ostali v spominu.

Tjaša Mihelič

SREČANJE Z BODOČIMI PRVOŠOLCI NA PŠ ŠTANGARSKE POLJANE

Na Podružnični šoli Štangarske Poljane smo v juniju pripravili prijetno dopoldne za bodoče prvošolce, ki bodo jeseni prestopili šolski

prag. Učenci 1. in 2. razreda so jih že nestrpno pričakovali, saj so želeli spoznati svoje nove prijatelje in jim pokazati, kako lepo je v naši šoli.

Pod vodstvom učiteljic Petre in Tine so otroci najprej sodelovali v spoznavnih in socialnih igrah, ki so poskrbele za sproščeno vzdušje in prve nasmeha. Naši učenci so mlajše hitro vključili v dejavnosti, jim pomagali ter jih prijazno vodili skozi igre.

Sledil je kratek kulturni program, ki so ga pripravili učenci 1. in 2. razreda. Z recitacijami, pesmijo in plesom so bodočim prvošolcem predstavili delček življenja na šoli ter jim izrekli toplo dobrodošlico.

Druženje smo nadaljevali na šolskem igrišču, kjer so se otroci preizkusili v različnih športnih igrah in se ob tem iskreno zabavali. Za zaključek je sledila še prosta igra, ki je otrokom omogočila, da so se med seboj še bolj povezali in sproščeno poklepetali.

Iskrena hvala staršem, ki ste pripeljali otroke in jim omogočili to lepo izkušnjo. Veseli smo, da smo lahko skupaj ustvarili prijeten uvod v šolsko življenje. Verjamemo, da bodo naši bodoči prvošolci septembra pogumno in z veseljem zakorakali v svojo novo šolsko zgodbo.

Petra Ivanušič

ZAKLJUČNA EKSURZIJA PODRUŽNIČNIH ŠOL OŠ ŠMARTNO PRI LITJI NA BLED

Učenci in učiteljice vseh treh podružničnih šol OŠ Šmartno pri Litiji – PŠ Štangarske Poljane, PŠ Velika Kostrevnica in PŠ Primskovo – smo se tudi letos odpravili na tradicionalno zaključno ekskurzijo. Tokrat nas je pot vodila na Bled.

Polni pričakovanja smo se z avtobusom odpeljali proti Gorenjski, kjer nas je ob prihodu pozdravil čudovit pogled na Blejsko jezero. S pletno smo se zapeljali do Blejskega otoka, se sprehodili po urejeni poti in se povzpeli do cerkvice. Tam smo prisluhnili zanimivi legendi o potopljenem zvonu ter izvedeli veliko novega o zgodovini otoka.

Na otoku smo pojedli malico in uživali v prijetnem okolju ob vodi. Nato smo se s pletno vrnili do Vile Bled ter se peš sprehodili do Zake, kjer so učiteljice učence prijetno presenetile s sladoledom.

Sledilo je še nekaj sproščenih trenutkov ob igri in smehu, preden smo se polni lepih vtisov odpeljali proti domačim krajem.

Ekskurzija je bila čudovit zaključek šolskega leta – polna druženja, novih spoznanj in nepozabnih doživetij ob Blejskem jezeru. Veseli smo, da smo dan preživeli skupaj, učenci in učiteljice vseh treh podružničnih šol, ter s tem še utrdili prijateljske vezi in sodelovanje med šolami.

Petra Ivanušič

Poletje v Kliše klubu

Avtorica članka: Živa Bučar

Drage članice in člani, vabimo vas k soustvarjanju naslednje številke Klišejevega Kompas! Kompas je glasilo, ki vsako leto izide pod okriljem Kliše kluba. V njem so zbrani prispevki članov, ki želijo svoja zanimanja, umetnine, mnenja ali znanje deliti z drugimi.

Z veseljem sprejemamo prispevke z naslednjih področij:

- poljudnoznanstveni članki,
- umetnost (vizualna umetnost, fotografija, poezija, kratke zgodbe, stripi ...),
- potopisi,
- vic(i),
- intervjuji
- ter druge vsebine, ki bi lahko obogatile našo revijo.

Namen je, da bi skupaj ustvarili Kompas in ga napolnili z raznolikimi vsebinami naših članov. Prispevke pošljite na naš elektronski naslov klub.klise@gmail.com. Uredništvo bo prispevke pregledalo, jih po potrebi lektoriralo, nato pa se bomo glede objave po potrebi obrnili na avtorje. Če niste prepričani, ali je vaša vsebina primerna za objavo, ali imate kakršna koli vprašanja, se brez zadržkov obrnite na nas. Veselimo se vaših prispevkov!

Julij in avgust prinašata kup zanimivih dogodkov, zato si rezervirajte datume in spremljajte naša družbena omrežja, na katerih bomo sproti razkrivali vse podrobnosti. Pripravljamo origami delavnico in potopisni dogodek. V petek, 18. julija, vas vabimo na origami delavnico! Delavnica je primerna tako za začetnike kot tudi za vse, ki radi ustvarjate in se brez skrbi preizkusite v origamiju.

V prihodnjih tednih pripravljamo tudi potopisni večer, na katerem bomo skupaj odkrivali zanimive zgodbe in doživetja s poti. Spremljajte naša družbena omrežja, na katerih bomo kmalu razkrili več.

Za praznični 15. avgust pa načrtujemo nekaj posebnega: na morje za en dan. Če si želite poletnega pobega, dobre družbe in sproščenega dne ob obali, spremljajte naše objave za vse informacije in prijave.

Za nami je že uspešen večer s koktajl barom, ki je 4. julija poskrbel za pravo poletno vzdušje. Hvala vsem, ki ste se nam pridružili!

In še majhen namig za konec – že pripravljamo nekaj posebnega za začetek novega šolskega leta. Za zdaj naj ostane skrivnost, lahko pa izdamo, da bo glasbeno obarvano. Več kmalu!

Vse informacije o naših projektih, dogodkih in priložnostih za sodelovanje lahko najdeš na naši Facebook strani (<https://www.facebook.com/klise.klub/>) ali na naši spletni strani. Vse dijake in študente, ki bi želeli soustvarjati dogodke v lokalnem okolju, vabimo, da stopijo v stik z nami in postanejo del naše ekipe.

Komaj čakamo na nova skupna doživetja!

Sloveniji za rojstni dan – praznovanje dneva državnosti v Šmartnem pri Litiji

Avtor članka: Javni zavod Bogenšperk

V petek, 19. junija 2026, je na Stareto-
vem trgu v Šmartnem pri Litiji potekala
osrednja občinska slovesnost ob dnevu
državnosti z naslovom *Sloveniji za roj-
stni dan – Plahost poguma*. Topel pole-
tni večer je privabil številne občanke in
občane, ki so skupaj počastili 35. rojstni
dan naše države.

Rdeča nit letošnje slovesnosti je bil **pogum** –
vrednota, ki je pred 35 leti pomembno za-
znamovala pot Slovenije do samostojnosti,
danes pa ostaja nepogrešljiva tudi v vsak-
danjem življenju. Prireditelj je obiskovalce
povabila k razmisleku o tem, kako pogum
soustvarja našo skupnost in prihodnost.

ravnanje v skupnosti. Posebej je poudarila
pomen vzgoje mladih, zaupanja vanje ter
ohranjanja vrednot, kot so spoštovanje, od-
govornost in pripadnost domovini.

Zbrane je v uvodnem pozdravu nagovo-
ril župan, ki je poudaril, da država niso le
njene ustanove, temveč predvsem ljudje.
Izpostavil je pomen osebne odgovornosti,
sodelovanja in poguma posameznika ter
spomnil, da vsak s svojim delom in ravn-
anjem prispeva k razvoju skupnosti in drža-
ve.

Letošnja slavnostna govornica je bila rav-
nateljica Gimnazije Litija, profesorica Vida
Pogljajen. Spregovorila je o poti do samo-
stojne Slovenije, ki je bila tlakovana s pogu-
mom ljudi, ki so verjeli v skupno prihodnost.
Ob tem je spomnila tudi na ustanavljanje
Gimnazije Litija pred skoraj 30 leti, ki je prav
tako zahtevalo veliko odločnosti, zaupanja
in poguma vseh, ki so verjeli v njen uspeh.
Izpostavila je, da pogum danes ne pomeni
le velikih zgodovinskih dejanj, temveč tudi
pripravljenost na sodelovanje, spoštljiv di-
alog, medsebojno pomoč in odgovorno

Po uradnem delu se je praznovanje nade-
ljevalo v sproščenem in prijetnem vzdušju.
Za glasbeni utrip večera je poskrbela za-
sedba The Golden Dixie Boys, ki je s svojo
energijo in izvrstnim nastopom dodatno
obogatila program. Obiskovalci so lahko
uživali tudi v kulinarčni ponudbi Turistične
kmetije Na hribčku, ki je poskrbela za prije-
tno druženje ob okusih domačega okolja.

K uspešni izvedbi slovesnosti so prispeva-
li številni nastopajoči in sodelujoči, ki so s
svojim delom ustvarili prijeten praznični
večer. Dogodek je tudi letos potrdil pomen
dneva državnosti kot priložnosti za skupno
praznovanje, utrjevanje medsebojnih vezi
in izražanje ponosa na državo, ki jo sou-
stvarjamo vsi njeni prebivalci. Hkrati nas je
spomnil, da pogum ni le del naše preteklo-
sti, temveč tudi vrednota, ki nas vodi naprej
pri gradnji povezane, solidarne in samoza-
vestne skupnosti.

Šmartno kuha

od 13.00 do 22.00
Stareto v trg

sobota,

22.
avgust

Več info:
29. 5.- 20. 9. 2026

17. julij	S' kod s' pa ti doma?, predstava Društva ZaTeater
22. julij	Ob 100. obletnici rojstva Janeza Matičiča, koncert klasične glasbe
24. julij	Piknik kino: Odiseja
31. julij	Piknik kino: Vaiana (Moana)
3.-7. avgust	Grajske počitnice
19. avgust	Utrip Buenos Airesa, koncert klasične glasbe
20. avgust	Otvoritev likovne razstave Fragmenti
21. avgust	Flirrt, koncert
22. avgust	Šmartno kuha
23. avgust	Prifarci & Tinkara Kovač, koncert
27. avgust	Okusi z gradu ²
28. avgust	Crvena Jabuka, koncert
11. september	Leopold I., koncert
19. september	Valvasorjev pohod
20. september	Nedeljsko popoldne pri Valvasorju, koncert Komornega zbora Valvasor

Živahno v grajskem atriju**17. julij ob 20.00 – S' kod s' pa ti doma?,**

dokumentarno-pripovedna predstava Društva ZaTeater

Vstop je prost!

Potrebujete pa brezplačno vstopnico, ki jo dobite v TIC Šmartno pri Litiji (Stareto trg 25).

22. julij ob 20.00 – Ob 100. obletnici rojstva skladatelja, pianista in pedagoga Janeza Matičiča vas vabimo na **koncert klasične glasbe**, ki ga bosta izvedli**pianistki Lovorka Nemeš Dular in Jasmina Trajchesko.**

Vstop je prost.

v s t o p n i c e: TIC ŠMARTNO | GRAD BOGENŠPERK | EVENTIM

Novice iz Mačjega mesta

Avtorica članka: Aleksandra Krnc,
društvo za zaščito živali Mačje mesto

Če bi le znale govoriti ...

Če bi le znale govoriti, bi nam živali povedale marsikaj. Povedale bi nam o lakoti, mrazu, bolečini in strahu. Povedale bi nam, kako so bile zavržene, pozabljene ali prepuščene same sebi. Predvsem pa bi nam povedale, da se v takšnih stiskah niso znašle po svoji krivdi.

Za večino žalostnih zgodb, s katerimi se srečujemo pri delu z zapuščenimi živalmi, stojijo človeška malomarnost, neodgovornost in pomanjkanje empatije. Nesterilizirane in nekastrirane mačke, nezaželena legla, zapuščeni mladiči, bolne in poškodovane živali – vse to so posledice odločitev ali neukrepanja ljudi.

Za to nosimo odgovornost prav vsi. Vsak posameznik lahko prispeva svoj delček k reševanju tega problema. Ni treba, da rešimo ves svet, dovolj je, da ne pogledamo stran, ko pred seboj zagledamo bitje v stiski.

Ko opazite zapuščeno mačko, mačjo samico z mladiči, poškodovano, bolno, sestradano ali onemoglo žival, se nikoli, res nikoli ne obrnite stran. Ne recite si, da to ni vaša stvar. Ne mislite, da bo že nekdo drug poskrbel zanjo. Teh »drugih« ni veliko, živali, ki potrebujejo pomoč, pa je skoraj brez konca.

Enako velja, kadar po vaseh opazite večje število mačk, ki tavajo od hiše do hiše v iskanju hrane, ali kadar veste za mačke, ki svoje mladiče skrivajo po lopah, skednjih, drvarnicah in drugih odmaknjenih kotičkih. Tudi takrat ne odvrnite pogleda. Prav zgodnje ukrepanje pogosto prepreči še večje trpljenje in nastanek novih generacij zapuščenih živali.

V našem društvu so vrata pomoči vedno odprta. Odzovemo se na vsak klic, vsako sporočilo in vsako prošnjo za pomoč. Vendar je treba razumeti, da uspešno reševanje takšnih situacij ni mogoče brez sodelovanja ljudi, ki živali opazijo. Ko nas pokličete za pomoč ali nasvet, morate biti pripravljeni tudi sami sodelovati pri reševanju problema. Način sodelovanja vedno prilagodimo posamezni situaciji in ga skupaj dogovorimo.

Najlepše zgodbe nastajajo takrat, ko združimo moči. Ko nas vodi srčnost in odgovornost do živih bitij. Ko se zavedamo, da je vsako življenje vredno spoštovanja in da imamo kot družba dolžnost pomagati tistim, ki si sami ne morejo pomagati. Takrat se tudi najtežje zgodbe pogosto končajo srečno.

Najhuje pa je, kadar prejmemo klic na pomoč, nato pa oseba, ki je žival opazila, ni pripravljena storiti niti najmanjšega koraka za njeno rešitev, temveč zgolj preložiti problem na druge – na nas, ki imamo poleg služb in vsakodnevnih obveznosti tudi omejen čas, ko ob klicu spustimo vse iz rok in odhitimo na pomoč. V takšnih primerih so največje žrtve vedno živali. Tiste, ki čakajo na pomoč, ki morda nikoli ne pride.

Zato ne bodimo brezbrizni. Bodimo glas tistih, ki ga nimajo. Morda bo prav vaš klic, vaše sporočilo ali vaša pripravljenost pomagati nekoč razlika med trpljenjem in rešenim življenjem.

Hvala, drage občanke in občani, za vašo skrb, podporo in sodelovanje. Izjemno veliko pomenijo vaše donacije, saj vsako reševanje pomeni tudi plačilo veterinarskih storitev. **Naš TRR: SI56 0284 3026 6236 565.**

Iz srca hvala, ker nam pomagata pomagati!

Knjižnica Litija

NOVICE IZ KNJIŽNICE LITIJA

Knjižničarji smo se veselili priznanja prvi direktorici

Joža Ocepek je naziv častne občanke Litije prejela na slovesnosti ob občinskem prazniku. Dolgoletna direktorica Knjižnice Litija si je vseskozi prizadevala, da bi imeli prebivalci obeh občin sodobni in urejeni knjižnici. Na področju kulture in sociale je povezovala generacije v dobro vseh. Hvala, gospa Joža, zaposleni knjižnice čestitamo in se veselimo z vami!

Poletna razstava v Knjižnici Šmartno

V Knjižnici Šmartno bodo vse poletje na ogled dela akademskega slikarja, pedagoga in mentorja Jožeta Megliča. V juniju je minilo 20 let od njegove smrti. Vabljeni k ogledu v času odprtosti knjižnice!

Aleksandra Mavretič

NEKAJ UTRINKOV Z ZAKLJUČKA TAČKOVEGA FESTIVALA

V petek, 5. junija, popoldne smo v Knjižnici Litija podelili priznanja in nagrade izbranim učencem Tačkovega natečaja. Otroci so risali strip na temo Kužkova pustolovščina. Prispelo je 237 likovnih del, sodelovalo je 247 učencev in 41 mentorjev. Vsem čestitke in hvala za sodelovanje. Razstava bo v galeriji knjižnice na ogled vse poletje.

Posladkali smo se s torto ob 15-letnici festivala. Zbrane je pozdravila tudi maskota Tačka, ki je bila ves teden na terenu, od knjižnice, muzeja, glasbene šole do gledališke dvorane KC Litija. Zaradi napovedi dežja smo program zaključka priredili in popoldan je res deževalo. Po podelitvi priznanj je v Glasbeni šoli Litija - Šmartno potekala spominska slovesnost. Letos je minilo 25 let od smrti Naceta Simončiča in njegovi domači so želeli njegov spomin počastiti s posebnim dogodkom. V kulturnem programu so nastopili Nacetova vnukinja, violinistka Maja Cerar, njena hči Daria Geers in soprog Douglas Geers. Zakonca Geers sta profesorja glasbe na ameriških univerzah, Douglas je tudi skladatelj. Komorni zbor Valvasor in Martin Fele pa so s slovenskimi skladbami in recitacijo spomnili na Nacetovo ljubezen do glasbe in poezije, ki jo je tudi pisal. Dogodek je povezoval Gorazd Mavretič, scenarij je napisala Andreja Štuhec. Na začetku dogodka je zbrane nagovoril gospod Matjaž Loboda, lutkar, ki je z Nacetom kot njegov sodelavec v Lutkovnem gledališču prepotoval ves svet. Zbranim je predstavil lepe skupne trenutke, Nacetovo ljubezen do živali, predvsem psov, ki jih je povsod ogovoril z odličnim laježem. Vse dogodke festivala so ujeli fotografi, posnete utrinke s spominskega dogodka v Glasbeni šoli Litija - Šmartno pa si lahko pogledate na Youtubeu.

Poletavci

Počitnice so namenjene lepim doživetjem, več časa pa je tudi za branje. 10. junija se je pričel projekt poletnega branja, ki ga je Meštna knjižnica Ljubljana pričela 2011 in se je v 15 letih širil prek meja osrednje Slovenije. Knjižnica Litija se je projektu pridružila v letu 2012, vsako leto je v naši jati kakšna knjižnica več, lani je sodelovalo 21 knjižnic. Številke poletnih bralcev se skozi leta spreminjajo, lani smo prejeli 96 poletavskih in 17 najpoletavskih seznamov. Kdo so Poletavci? To so bralci med 7. in 12. letom, ki berejo 30 minut na dan, poljubno izbranih 30 počitniških dni. Vse prebrano zapišejo v bralni seznam, starši ga potrdijo s podpisom. NajPoletavci pa so najstniki od 13. do 16. leta, ki preberejo tri knjige. Vsi sodelujoči prejmejo majico in priznanje, izžrebani pa tudi glavne nagrade. Letos bosta to skiro in knjiga, morda pa še kakšno presenečenje.

Vabljeni v poletavsko jato, zaključna prireditve bo v drugi polovici septembra. Bralni sezname bodo na voljo v vseh naših enotah in na spletni strani poletavci.si, na kateri poiščete polje Litija. Se vidimo!

Poletni delovni čas

V juliju in avgustu so splošne knjižnice odprte po poletnem urniku. Knjižnica Litija bo ob ponedeljkih in četrtnih odprta popoldan, ostale dni dopoldan. Šmarska knjižnica razen srede, ko je zaprta, podobno. Naši enoti bosta odprti štirikrat. Knjižnica Gabrovka bo odprta 14. in 28. julija ter 11. in 25. avgusta od 17.00 do 19.00, Knjižnica Vače pa 13. in 27. julija ter 10. in 24. avgusta od 17.00 do 19.00. Več pa na naši spletni strani. Lepe počitnice in vabljeni po dobre zgodbe!

Aleksandra Mavretič

S prevozom do tisoč želja

Avtorica članka: Andreja Jerant

Z dežja v jamo

»Saj ne veš, kaj bi slikal. Eno je lepše kot drugo!« so bile besede gospe Alojzije ob tem, ko smo se sprehajali po Postojnski jami. In res, pet metrov visok beli stalagmit Briljant, simbol Postojnske jame, je le ena od številnih naravnih mojstrov, ki krasijo to svetovno znano kraško podzemlje.

Tokrat nas je v okviru akcije S prevozom do tisoč želja razveselila želja gospe Alojzije, da bi skupaj s svojo soimenjakinjo obiskala Postojnsko jamo. Obe sta povedali, da je nista obiskali že od svojih osnovnošolskih let. Marsikaj se je v tem času spremenilo, sta dejali, a lepota, ki se skriva globoko pod površjem, ostaja enako osupljiva.

Ko smo se zjutraj odpravili iz enote Sopotniki Litija – Šmartno pri Litiji, je bilo vreme precej negotovo. Nebo je grozilo z dežjem, a nas to ni posebej skrbelo, saj smo bili na

poti v jamo in smo vedeli, da bomo v vsakem primeru »pod streho«. Kot nalašč so prve kaplje začele padati ravno med čakanjem na vlakec, ki nas je popeljal v podzemni svet.

Ogled jame ni bil le lep in zanimiv, dal nam je tudi misliti. Ob pogledu na kapnike človek težko dojame, da so nastajali milijone let. Kapljica za kapljico, milimeter za milimetrom je narava ustvarjala oblike, ki jemljejo dih. V času, ko smo vajeni nenehnega hitenja, nas takšni prizori opominjajo na nekaj dragocenega: največje stvari pogosto nastajajo počasi, z vztrajnostjo in potrpežljivostjo.

Ko smo po ogledu prišli nazaj na plano, nas je pričakalo deževno vreme, a dobre volje ni moglo sprati. Čas je bil, da se okrepčamo, zato smo se odpravili na kosilo v picerijo Furman v Rakeku. Topla juha je bila na tak dan kot naročena, ob prijetnem klepetu in dobri hrani pa je čas hitro mineval. Popoldne je napočil trenutek za povratek domov in naš prostovoljec Andrej nas je varno odpeljal proti Litiji.

Ob slovesu sta bili gospe zadovoljni, da sta po tolikih letih ponovno obiskali Postojnsko jamo. Pohvalili sta projekt S prevozom do tisoč želja, ki ga uresničujemo s Toyota Slovenije, saj sta povedali, da se na tak izlet sami ne bi mogli več odpraviti.

Iskrena hvala našim donatorjem, ki so omogočili izlet:

Toyota Slovenija – glavnemu donatorju akcije, ki nudi donatorsko vozilo,

MOL Slovenija – donatorju, ki nudi brezplačno gorivo za namen akcije S prevozom do tisoč želja,

HOFER Slovenija – donatorju, ki akcijo podpira s pijačo in prigrizki za na pot, za vse udeležene.

Tisočkrat hvala!

»Želja je vedno več kot želja, za njo se skriva marsikatera življenska zgodba.«

Dan veteranov

Avtor članka: OZVS Litija - Šmartno

Na Geometričnem središču Slovenije je v nedeljo, 17. maja 2026, potekalo tradicionalno srečanje ob dnevu vojnih veteranov, ki je tudi letos združilo člane veteranskih združenj, Zveze veteranov vojne za Slovenijo in Zveze policijskih veteranskih društev Sever, ter številne druge obiskovalce. Prireditve se je udeležilo približno 600 veteranov iz vse Slovenije, ki so s svojo prisotnostjo počastili dan veteranov. Dogodek je potekal v prijetnem in domoljubnem vzdušju, ob spominu na dogodke iz osamosvojitvenega obdobja ter v duhu prijateljstva in medsebojnega povezovanja.

Po prihodu praporščakov in dvigu slovenske zastave nas je uvodoma nagovoril predstavnik društva GEOSS, Miloš Kimovec. Nato je obiskovalce pozdravil župan Občine Litija, g. Franci Rokavec, slavnostni govor pa je imel predsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever, dr. Tomaž Čas.

Udeleženci so se zbrali na slovesnosti, na kateri ni manjkalo domoljubnih besed, spoštljivega spomina na dogodke iz leta 1991 ter poudarka na pomenu ohranjanja vrednot slovenske osamosvojitve tudi za mlajše generacije. Posebej je bilo izpostavljeno, da veterani v ključnih trenutkih osamosvajanja niso predali orožja, temveč so vztrajali pri obrambi domovine in s svojo odločnostjo pomembno prispevali k samostojni poti Slovenije.

Dogodek se je nadaljeval v prijetnem vzdušju ob druženju veteranov, obiskovalcev in gostov. Takšna srečanja imajo poseben pomen, saj ohranjajo spomin na pomembne trenutke slovenske zgodovine ter krepijo spoštovanje do vseh, ki so sodelovali pri nastanku samostojne Slovenije.

Kulturno športno društvo Velika Štanga

Avtorica članka: Andreja Kastelic

Maj in junij sta bila v naših vaseh izjemno pestra, polna športnega sodelovanja, druženja in dobre volje. Veseli smo, da naše društvo združuje številne športnike, prostovoljce in prijatelje društva, ki s svojim delom ustvarjajo prijetno in povezano skupnost.

V Občinski ligi malega nogometa (OLMN) sta naši nogometni ekipi ponovno dokazali svojo kakovost. Tako veteranska kot članska ekipa sta sezono 2025/2026 zaključili na odličnem **3. mestu**, za kar jima iskreno čestitamo.

Poseben dogodek je bil tudi **31. maja**, ko smo pripravili že 18. tradicionalni moztabor. Na srečanju se je zbralo približno

350 motoristov, ki so skupaj ustvarili nepozaben dan, poln dobre energije in prijateljskega povezovanja.

Tudi naši balinarji so bili zelo dejavni in so uspešno zastopali društvo na turnirjih na

Količevem, v Slapah, Kranju, Goliščah in Mežici, kjer so dosegali lepe rezultate ter se uvrščali v zlato sredino.

Vrhunec meseca je bil **27. junija**, ko smo na domačem balinišču pripravili že **13. Antonov turnir v balinanju**, na katerem je nastopilo osem ekip. Ob odličnem vzdušju, športnem duhu in številnih gledalcih so bili končni rezultati naslednji: 1. Mima Trade Kranj, 2. Golišče, 3. Trebnje, 4. Litija. Naziv **najbližjača** je osvojil domačin **Viki Obolnar**. Iskrene čestitke vsem ekipam in posameznikom za prikazano igro!

Ob tej priložnosti se iskreno zahvaljujemo tudi našim sponzorjem: Čebelarstvo Dremelj, Frtica Litija in Gozdarstvo Kastelic.

Hvala vsem članom, domačinom, ostalim prostovoljcem, PGD Štangarske Poljane in obiskovalcem, ki ste s svojim delom, pomočjo in dobro voljo prispevali, da so naše prireditve potekale v prijetnem in sproščenem vzdušju. Še naprej vabljeni, da naše objekte čimveč uporabljate za prijetno športno, kulturno in zabavno druženje.

Novice iz Doma Tisje

PIKNIK OB DNEVU DRŽAVNOSTI

V sredo, 17. junija 2026, smo se zaposleni skupaj s stanovalci povesečili na pikniku, namenjenemu praznovanju dneva državnosti, zaključku ocenjevalnega obdobja EQALIN ter zaključku prostovoljskega leta. Spomnili smo se tudi na 80 let delovanja Doma Tisje, katerega rojstni dan bomo sicer obeležili šele v novembru.

Pred 35 leti smo dobili svojo državo. Hvaležni smo, da živimo v miru, ponosni na svoj jezik, kulturo, naravne in druge znamenitosti, ki jih ponuja naša čudovita domovina. Na zdaj že tradicionalnem pikniku vsako leto proslavimo tudi zaključek ocenjevalnega obdobja Eqalin, ki ga vsako leto izvedemo v domu. Eqalin upravljanje s kakovostjo na področju socialnega varstva v Domu Tisje poteka že šestnajst let, kar je veliko dlje kot v večini drugih domov v Sloveniji.

Na pikniku smo se hkrati zahvalili tudi zvestim prostovoljcem, ki svoj prosti čas namenijo druženju in pogovoru s stanovalci. Prostovoljci prihajajo v dom iz bližnje in daljne okolice, saj sodelujemo tudi z različnimi društvi. Prostovoljci s svojimi obiski razveselijo stanovalce, so polni kreativnih idej, odprti za pogovor in sklepanje novih prijateljstev. Vsem prostovoljcem smo se zahvalili s priznanji in jim znova izrazili hvaležnost in spoštovanje njihovega dela.

Za dobro hrano in pijačo so poskrbeli naši izvrstni kuharski mojstri. Za glasbeno spremljavo, ki nas je zvalila na plesišče, pa energični in vedno nasmejani Dejan Vunjak in v nadaljevanju Litijski odmev. Hkrati je bil piknik tudi priložnost za druženje s stanovalci, njihovimi svojci in zaposlenimi iz celotnega doma.

Iskrena hvala vsem zaposlenim, zlasti zaposlenim v službi prehrane, prostovoljcem in glasbenim gostom, ki so s svojim delom, prisotnostjo, organizacijo in pomočjo naredili stanovalcem lepo poletno dopoldne.

Mojca Kokalj, delovna terapevtka

IZLET ZA STANOVALCE V ARBORETUM VOLČJI POTOK

Maj je mesec, ko nas narava očara v vsej svoji lepoti. V naravi so prisotne tudi prijetne temperature, ki so primerne za izlete.

S stanovalci obeh domov smo se na lep majski dan odpravili z avtobusom na izlet v Arboretum Volčji Potok. Naše druženje

je bilo prijetno, saj ni manjkalo dobre volje in prepevanja ob zvokih kitare. Maj je tudi mesec ljubezni, v tem mesecu je menda sklenjenih največ zakonskih zvez. Na izletu sta bila prisotna tudi zakonca, ki sta ravno na dan izleta praznovala 21. obletnico zakonske zveze. Ob prihodu v Arboretum Volčji Potok smo se okrepčali in počakali prihod vlakca, ki nas je popeljal mimo čudovitih dišečih cvetlic in dreves. Poleg cvetlic pa nas je arboretum očaral v vsej svoji lepoti in nas pustil brez besed. Kako lepa je narava v mesecu maju, pa bodo povedale fotografije z našega izleta. Po čudovitem ogledu narave smo se z avtobusom odpeljali na okusno kosilo v Gostilno FR FRAV v Krašče. Po okusnem kosilu in okusni kavici smo se z lepimi doživetji in prijetnimi občutki vrnili v Dom Tisje.

Mojca Kokalj, delovna terapevtka

Mesec maj v znamenju družine in rejništva

Avtor članka: Kolektiv CSD OSV, Enota Litija

Mesec maj smo na Centru za socialno delo Osrednja Slovenija – vzhod, Enota Litija posvetili temam družine in rejništva. Tekom celotnega meseca so potekale različne aktivnosti.

V petek, 15. maja, ko obeležujemo mednarodni dan družine, ter v ponedeljek, 18. maja, smo obiskali varovance Doma Tisje, Šmartno pri Litiji. Nato je v sredo, 20. maja, potekalo odprto srečanje Skupine za rejnike z naslovom *Postani rejnik*. Udeleženci so lahko spremljali predavanje strokovne delavke z iztočnicami o rejništvu, prisluhnili zgodbam rejnic in rejnikov ter aktivno sodelovali v zaključni diskusiji. Mesec aktivnosti smo zaključili v soboto, 30. maja, z obiskom Pustolovskega parka Geoss na Vačah, kjer so rejniški otroci preizkusili svoje spretnosti na zelo raznolikih plezalnih progah. Aktiven dan smo sklenili s kosom pice okrepčevalnice Pri Mostu v Litiji ter se posladkali s sladoledom. Podrobnosti o posameznih dogodkih si lahko ogledate tudi na naši Facebook strani Centra za socialno delo Osrednja Slovenija – vzhod.

Še enkrat se iskreno zahvaljujemo Pustolovskemu parku Geoss za podarjene vstopnice ter okrepčevalnici Pri Mostu v Litiji za donacijo odličnih pic! Hvala, da ste našim rejniškim otrokom omogočili nepozabno dogodivščino.

Izleta DU Šmartno pri Litiji

**IZLET NA ROGLO
IN V SLOVENSKE KONJICE**

Prostovoljke in prostovoljci ter članice in člani Društva upokojencev Šmartno pri Litiji smo se sredi junija odpravili na izlet na Štajersko. V Slovenskih Konjicah smo obiskali družino Žvikart, ki se že več generacij ukvarja s čebelarstvom. Glava družine Aleksander si je celo pridobil poklic čebelarja in certifikat mojstra. Na učni uri pred čebeljimi panji nam je veliko povedal o življenju teh marljivih žuželk in o pridelavi medu. Čeprav nekaj malega o čebelah in pridelavi medu vemo vsi, pa smo do teh drobnih bitij, ki so po besedah čebelarja izjemno pomembne tudi za preživetje človeške vrste, po koncu predavanja začutili veliko spoštovanje. Kot apiterapevtka pa nam je Aleksandrova žena kasneje veliko povedala o blagodejnih in zdravilnih učinkih medu in ostalih čebeljih pridelkov, kot sta cvetni prah, propolis in drugi. To nas je spodbudilo, da si je vsak med nami iz bogate ponudbe čebeljih izdelkov vzel tisto, kar ga bo na naraven način zaščitilo pred nadležnimi obolenji dihal v zimskem času in okrepilo naš imunski sistem.

Čeprav je bilo sredi junija po nižinah že zelo vroče, pa se po Poti nad krošnjami na Rogli na Pohorju nismo nič pritoževali nad vročino. Toplejša oblačila, ki smo jih vzeli s seboj »za vsak slučaj« so upravičila svoje mesto med našo prtljago. Rogla je pač že na okoli 1500 metrov nadmorske višine. Tu spomladi sneg leži še dolgo potem, ko po nižinah že cveti in brsti rastlinje. Rogla leži med obširnimi pohorskim gozdovi, v katerih prevladujejo iglavci. S svojimi turističnimi kapacitetami je poleg smučarjev pozimi v zadnjem času priljubljena še zlasti med športniki iz vse Evrope. Med pripravami na športne dogodke se zaradi redkejšega zraka na višini v krvi človeka začne tvoriti več rdečih krvnih teles, kot če bi bili nekje na nižini, zato imajo ti športniki prednost pred tistimi, ki se pripravljajo v nižini. Več rdečih krvnih teles v krvi pomeni, da lahko po telesu prenašajo več kisika, ki ga športniki potrebujejo še zlasti ob izjemnih tekmovalnih naporih. Mi na Roglo nismo prišli zaradi športnih priprav, temveč da bi uživali v svežem zraku in čudovitih razgledih z razglednega stolpa, ki so ga v okviru kompleksa Pot nad krošnjami zgradili pred nekaj leti in

je popestril turistično ponudbo Pohorja. Z našimi poučnimi izleti bomo nadaljevali v jeseni po poletnih počitnicah.

Jože Loc

**OBISKALI SMO PARK VOJAŠKE
ZGODOVINE V PIVKI**

Konec maja smo članice in člani DU Šmartno pri Litiji odšli v Pivko, da bi si ogledali park vojaške zgodovine. V bivših vojašnicah v Pivki, ki jih je pred osamosvojitvijo uporabljala Jugoslovanska ljudska armada, danes domuje največji muzejski kompleks v Sloveniji. Po odhodu JLA iz Slovenije v oktobru leta 1991 je za njo ostalo veliko tankov in orožja, ki je bilo ali neuporabno ali zastarelo ali pa ga niso mogli odpeljati s seboj. To orožje je bilo osnova za postavitve tega muzejskega kompleksa.

Sicer pa so vojne na žalost stalnica v zgodovini človeštva. Že zaradi tega, ker je vsakemu organizmu vrojena težnja po širjenju svojega življenjskega prostora, kar vodi v konflikte z drugimi organizmi. Človek pri tem ni izjema. V Evropi smo imeli v preteklih več kot 100 letih dve izjemno krvavi vojni s številnimi človeškimi žrtvami, ki bi lahko uničile evropsko civilizacijo. V teh sto letih so vse vrste orožja, ki je namenjeno ubijanju ljudi, doživele nesluten razvoj. Avgusta leta 1914, med prvo svetovno vojno, je bil še zadnji klasični spopad med konjencima Avstro-Ogrske in Rusije pri Jaroslavicah v Galiciji na Poljskem. Na vsaki strani je drug proti drugem v galopu zdrvelo okoli 4000 konjenikov, oboroženi so bili le s sabljami in kopji. V bitki so bili Avstrijci poraženi. Nato so tanki kot sredstvo za globoke prodore na sovražnikovo ozemlje nadomestili konjenico. Te kotaleče se trdnjave so zaradi velike ognjene moči kmalu postale strah in trepet vojakov na bojiščih in odločile veliko bitk v drugi svetovni vojni.

Tudi po drugi svetovni vojni so v Evropi in drugod po svetu igrali pomembno vlogo pri nasilnem prevzemanju oblasti. Spomnimo se leta 1956 in 1968, ko so sovjetski tanki v naši sosesčini kljub velikemu odporu okupirali Madžarsko in Češkoslovaško. Danes vojaški strokovnjaki budno spremljajo vojno v Ukrajini, kjer poteka konvencionalni vojaški spopad med velesilo Rusijo in njeno šibkejšo sosedo. Tudi zato, da ugotavljajo, katera so tista orožja, ki odločajo o zmagi ali porazu. Vse žrtve teh nesmiselnih spopadov na vseh vpletenih straneh in vsi tisti, ki jih je ta vojna prizadela, si zaslužijo naše spoštovanje. A vojaška industrija bo še naprej razvijala in izboljševala tista orožja, ki so se izkazala za uspešnejša, mir pa je tisto, kar si želi večina ljudi po vsem svetu, in ne vojna. Mir je tudi najvišja vrednota. Če ni miru ni delujočega gospodarstva, ni delujočega zdravstva, šolstva in tako naprej. Vprašanje je, ali znamo dovolj ceniti mir, ki je tudi osnova za blagostanje?

Jože Loc

Iz Krajevne organizacije Rdečega križa Primskovo

Avtorica članka: Marinka Vidgaj

Krajevni odbor Rdečega križa Primskovo, ki deluje pod okriljem RKS Območno združenje RK Litija, je v juniju organiziral kar dva prijetna dogodka za krajanje.

V nedeljo, 7. junija, smo se zbrali na tradicionalnem Srečanju starejših in krvodajalcev.

Dogodek smo izvedli v sodelovanju z župnijo in podružnično šolo Primskovo. Po maši, ki jo je daroval duhovni pomočnik Vinko Malovrh, je potekalo druženje v Miklavževi dvorani. Učenci podružnične šole so nas razveselili s pesmijo, deklamacijo in plesom. Prisrčen kulturni program so obogatili še Eva in Hana, ki sta zaigrali na klavir, in Gaber z diatonično harmoniko. Program je povezovala Neža Selan Bregar.

Osem učencev prvega razreda podružnične šole je bilo sprejetih med mlade člane Rdečega križa. Prejeli so članske izkaznice in skromna darilca. Posebno pozornost in zahvalo pa smo poklonili tudi zvestim krvodajalcem, našim članom, ki darujejo kri v Litiji, Ljubljani, Trebnjem ali drugje.

Povabilu na srečanje se je prijazno odzvala gospa Anita Molka iz Srca Slovenije, ki je navzočim predstavila delovanje Točke za starejše Šmartno pri Litiji in podala osnovne informacije o dolgotrajni oskrbi in e-oskrbi, kar starejšim omogoča večjo varnost in podporo. Poudarila je tudi pomen povezanosti v lokalni skupnosti in sodelovanja med generacijami.

Sledila sta sproščeno druženje in pogostitev. Gospa Mira Mahkovec, upokojena medicinska sestra iz Litije, je vsem, ki so želeli, izmerila krvni tlak. Srečanje je znova pokazalo, kako dragoceni so takšni trenutki, ko se ljudje zberejo, pogovorijo, poveselejo in preprosto uživajo v družbi drug z drugim. Hvala vsem, ki sodelujete in soustvarjate zgodbo srečevanj starejših in krvodajalcev v naši lokalni skupnosti Primskovo.

V soboto, 13. junija, smo se podali na odkrivanje lepote slovenske obale.

Z avtobusom Rudi Turs smo se zapeljali do Portoroža, nato pa zapluli z ladjo Svetko na panoramski izlet od Portoroža do Izole. Vožnja z legendarno, klasično, leseno ladjo Svetko je bila nekaj posebnega. To je ladja z zanimivo in dolgo zgodbo. Zgrajena je bila leta 1864 v Rovinju kot tovorna ladja, sedaj pa je preurejena v gusarsko ladjo, ki vozi po slovenski obali od leta 1986. Popeljali smo se vzdolž najlepše slovenske obale, od Portoroža do Pirana, mimo Fiese, občudovali Strunjan, Mesečev zaliv, Bele skale in se izkrkali v Izoli, kjer smo imeli dvourni postanek za uživanje in občudovanje tega nekoč ribiškega mesta. Na panoramski vožnji smo vsi uživali. Navdušeni so bili otroci, navdušeni so bili mladi in starejši. To je bila nepozabna morska dogodivščina. Na krovu ladje smo bili v obe smeri postreženi s sokom, vodo in lokalnim vinom. Ob povratku v Portorož smo si privoščili še enourni postanek ob čudoviti portoroški obali.

Veseli in navdušeni smo se srečno vrnili domov. Tudi ta dogodek je bil v znamenju druženja, dobre volje, sodelovanja in medgeneracijske povezanosti, saj smo bili zbrani od šestletnikov, mladih družin, posameznikov do starejših.

Foto: Jože Černe

Finale državnega tekmovanja v streljanju za osnovne in srednje šole 2025/2026

Avtor članka: Strelsko društvo Šmartno - Litija

V finalu državnega tekmovanja v streljanju za osnovne in srednje šole 2025/2026, ki je bilo 26. maja v Ormožu, so Osnovno šolo Šmartno pri Litiji iz našega strelskega društva zastopale štiri učenke in učenci: Anže Hauptman je v svoji kategoriji s 3. mestom osvojil bron, Aiša Saje je bila tokrat tik pod stopničkami na 4. mestu, Mark Šuštaršič je zasedel 12. mesto in Jaša Kragelj 13. mesto.

Vsem štirim čestitamo, konkurenca je bila izjemna in naporno tekmovanje je trajalo dobršen del dneva, preden smo dočakali rezultate. Med vožnjo domov smo sklenili, da se trening za naslednje državno prvenstvo začne že naslednji dan.

Muš!

Gal Hauptman med najboljšimi mladimi enduro vozniki Evrope

Avtor članka: AMD Šentvid

Gal Hauptman je odlično začel letošnjo sezono evropskega prvenstva v enduru. Z uvrstitvami na zmagovalni oder je dokazal, da sodi med najboljše mlade enduro voznike v Evropi in bo tudi v nadaljevanju sezone resen kandidat za visoko skupno uvrstitev.

Na uvodni dirki prvenstva, ki je konec aprila potekala na Madžarskem, je v razredu Junior 1 z odličnima vožnjama osvojil 3. in 4. mesto ter si zagotovil spodbudno izhodišče za nadaljevanje sezone.

Dobre predstave je potrdil tudi na drugi dirki evropskega prvenstva, ki je potekala konec junija v italijanskem Piedilucu. Na zahtevnih preizkušnjah v okolici istoimenskega jezera, kjer so tekmovalce med drugim spremljale zelo visoke temperature, je oba tekmovalna dneva končal na odličnem 3. mestu. Z novima uvrstitvama na zmagovalni oder je utrdil svoj položaj med najboljšimi mladimi enduro vozniki v Evropi in ostal v boju za najvišja mesta v skupnem seštevku prvenstva.

»Z dosedanjim potekom sezone sem zelo zadovoljen. Konkurenca je izredno močna, zato je vsaka uvrstitev na stopničke velik uspeh. Pred nami je še drugi del prvenstva, kjer bom skušal nadaljevati z dobrimi vožnjami in se boriti za čim višjo skupno uvrstitev,« je povedal Hauptman.

Jeseni ga čakata še dve pomembni preizkušnji prvenstva. Septembra se bo najprej pomeril na dirki v Španiji, nato pa ga čaka še finalni nastop v Nemčiji, kjer bo skušal potrditi odlično formo in se boriti za čim boljši končni rezultat v skupnem seštevku.

Poleg uspehov na evropski ravni je bil uspešen tudi na domačih prizoriščih, na katerih niza zmage na dirkah enduro cross country.

Ob doseženih rezultatih se Gal iskreno zahvaljuje svoji družini, ekipi ter vsem lokalnim sponzorjem in podpornikom, ki mu z zaupanjem in podporo omogočajo nastopanje na mednarodnih tekmovanjih ter uresničevanje zastavljenih športnih ciljev.

Tradicija ostaja

Avtor članka: Andrej Jurič

V neposredni bližini Geometričnega središča Slovenije (GE-OSS) in v skoraj samem središču Šmartna pri Litiji se vsako leto zbere skupina ljudi, ki z veseljem, spoštovanjem in predanostjo ohranja tradicijo naših očetov, dedkov in prednikov.

Njihov cilj je jasen – na tradicionalen način pokositi Gradiškov hrib z ročnimi kosami. Delo se začne že pred prvo košnjo, ko gospodar skrbno pripravi orodje. S pomočjo ročnega klepanja nabrusi rezila kos, da se lahko kosci lažje spopadejo z visoko travo in strmim pobočjem hriba. Ob zvoku kos, ki enakomerno režejo travo, oživijo spomini na čase, ko je bilo takšno delo del vsakdanjega življenja na podeželju.

Po opravljenem delu sledi prijetno druženje. Gospodar Peter in gospodarica Bernarda udeležence pogostita z domačo malico, ob kateri ne manjka dobre volje, pogovorov in obujanja spominov. Takšni dogodki niso le delovna akcija, temveč tudi priložnost za krepitev prijateljskih vezi in prenos znanja med generacijami.

Posebej razveseljuje, da se za to staro opravilo zanimajo tudi mladi. Njihova prisotnost in pripravljenost na učenje dajeta zagotovilo, da tradicija košnje z ročno koso ne bo utonila v pozabo, temveč se bo ohranjala tudi v prihodnje.

Dokler bodo ljudje pripravljeni stopiti skupaj, prijeti za koso in spoštovati dediščino svojih prednikov, bo tradicija živela naprej.

Znanje, pripravljenost in sodelovanje v objemu Bogenšperka

Avtor članka: Občinski štab Civilne zaščite Občine Šmartno pri Litiji

V idilični okolici gradu Bogenšperk je v soboto, 18. aprila 2026, potekalo že četrto srečanje ekip za prvo pomoč občine Šmartno pri Litiji, ki se iz leta v leto utrjuje kot pomemben, prepoznaven in tradicionalen dogodek na področju zaščite, reševanja in pomoči v naši občini.

Dogodek, ki ga je organiziral Občinski štab Civilne zaščite Občine Šmartno pri Litiji, ni bil zgolj vaja, temveč pomemben preizkus pripravljenosti, znanja, usklajenosti in sodelovanja različnih enot, ki so v resničnih intervencijah pogosto prve na kraju nesreče. Srečanje je znova pokazalo, da se varnost občank in občanov gradi z znanjem, predanostjo, vajami in povezovanjem ljudi, ki so pripravljeni pomagati, ko je to najbolj potrebno.

Na srečanju je sodelovalo 11 ekip prve pomoči: Gorska reševalna služba, občinska enota za prvo pomoč ter ekipe vseh devetih gasilskih društev v občini. Udeleženci so se preizkusili na več praktičnih točkah, kjer so jih čakali zahtevni in življenjsko zelo realistični scenariji: padec motorista s hujšimi telesnimi poškodbami, neodzivna oseba na trim stezi ter zastрупitev z opioidom. Takšne vaje niso namenjene tekmovalnosti, temveč predvsem utrjevanju pravilnih postopkov, poenotenju ukrepanja na intervencijah, preverjanju usposobljenosti ekip in krepitvi zaupanja med različnimi službami.

Posebno težo dogodku daje dejstvo, da se srečanje v občini Šmartno pri Litiji razvija v lepo tradicijo. Občinski štab Civilne zaščite s takšnimi srečanji ne skrbi le za izvedbo posameznega dogodka, temveč sistematično gradi mrežo ljudi, znanja in pripravljenosti, ki je v kriznih trenutkih neprecenljiva.

Velika zahvala gre vsem sodelujočim ekipam prve pomoči, ki so s svojo zavzetostjo, odgovornostjo in pripravljenostjo pokazale, da je humanost v naši občini trdno zasidrana v praksi. Hvala GRS, občinski enoti za prvo pomoč in vsem ekipam gasilskih društev, ki s svojim prostovoljnim delom dokazujejo, da pomoč sočloveku ostaja ena najpomembnejših vrednot lokalne skupnosti.

Iskrena zahvala gre tudi Občini Šmartno pri Litiji za vso podporo in pomoč pri organizaciji dogodka. Brez razumevanja, podpore in sodelovanja občine takšnih srečanj ne bi bilo mogoče izpeljati na tako visoki ravni. Pomembno strokovno vlogo je imela NMP Litija, ki je nadzirala in ocenjevala delo ekip na posameznih točkah ter s tem prispevala k strokovnosti, objektivnosti in uporabnosti izvedene vaje.

Za izjemno doživete in prepričljive scenarije gre zahvala članom KUD Vajkard, ki so s svojo uprizoritvijo poskrbeli, da so bile situacije za ekipe čim bolj realistične. Prav realnost je pri tovrstnih vajah ključnega pomena, saj se le tako lahko ekipe čim bolj približajo razmeram, ki jih čakajo na dejanskih intervencijah.

Posebna zahvala gre tudi Javnemu zavodu Bogenšperk, ki je za izvedbo srečanja odstopil prostor v čudoviti in prepoznavni okolici gradu Bogenšperk. Dogodek je tako potekal v okolju, ki s svojim delom pomembno prispeva k zdravju, varnosti in ozaveščenosti občanov: Center za krepitev zdravja ZD Litija, Društvo AED, Strelsko društvo Šmartno - Litija ter Vojaška zdravstvena enota. Njihova prisotnost je dogodek še dodatno obogatila in pokazala, kako široko je področje zaščite, preventive, usposabljanja in pomoči.

Dogajanje je dopolnil tudi spremljevalni program, v katerem so se predstavile službe in organizacije, ki s svojim delom pomembno prispevajo k zdravju, varnosti in ozaveščenosti občanov: Center za krepitev zdravja ZD Litija, Društvo AED, Strelsko društvo Šmartno - Litija ter Vojaška zdravstvena enota. Njihova prisotnost je dogodek še dodatno obogatila in pokazala, kako široko je področje zaščite, preventive, usposabljanja in pomoči.

Srečanje ekip za prvo pomoč občine Šmartno pri Litiji je še enkrat dokazalo, da se pripravljenost ne zgodi sama od sebe. Je rezultat dela, vaj, povezovanja, prostovoljstva in strokovne podpore. V občini Šmartno pri Litiji imamo ljudi, ki znajo stopiti skupaj, ko je to najbolj potrebno. Prav zato je takšno srečanje mnogo več kot le dogodek – je naložba v varnejšo skupnost.

Občinski štab Civilne zaščite Občine Šmartno pri Litiji se iskreno zahvaljuje vsem sodelujočim, podpornikom, strokovnim sodelavcem, nastopajočim in obiskovalcem, ki so prispevali k uspešni izvedbi četrtega srečanja ekip za prvo pomoč. Z znanjem, sodelovanjem in srčnostjo dokazujemo, da smo kot skupnost pripravljeni pomagati.

Bogata pomlad v župniji Velika Štanga

Avtorica članka: Tanja Kastelic

Maj in junij sta bila v naši župniji sv. Antona Padovanskega znova zaznamovana z dvema tradicionalnima dogodkoma, ki vsako leto združita domačine in romarje od blizu in daleč.

V nedeljo, 31. maja, je na igrišču Komun KŠD Velika Štanga potekal že 18. tradicionalni blagoslov motorjev oziroma motozbor. Dogodek sta tudi letos organizirala Kulturno športno društvo Velika Štanga skupaj

z Župnijo Velika Štanga. Sončno vreme je privabilo približno 350 motoristov, ki so se zbrali ob skupnem obredu. Sveto mašo sta darovala domači župnik Janez Ferlež in župnik Aco Jerant, ustanovitelj motozbor, ki že vrsto let povezuje motoriste v duhu prijateljstva, vere in varne vožnje. Po maši sta opravila še blagoslov motorjev in motoristov ter jim zaželela srečno pot. Bogoslužje je s petjem obogatil domači pevski zbor Rajski plamen, za prijetno druženje po uradnem delu programa pa je poskrbela rock skupina Litiyum.

Dva tedna pozneje, 14. junija, smo ob godu našega farnega zavetnika sv. Antona Padovanskega obhajali tradicionalno Antonovo žegnanje. Slovesno sveto mašo je vodil domačin dr. Janez Juhant v sodelovanju z župnikom Ferležem. Antonovo žegnanje je že preko 100 let pomemben del župnijskega življenja. K cerkvi sv. Antona Padovanskega so v preteklosti prihajali romarji iz številnih krajev Dolenjske, Zasavja in širše okolice, saj je bila to znana

romarska pot. Tudi danes praznik našega farnega zavetnika ostaja priložnost za srečanje, priprošnje k sv. Antonu in druženje faranov.

V letošnjem letu so se v župniji lepo vpleljali tudi Antonovi torki, ki potekajo vsak tretji torek v mesecu. Po sveti maši sledijo izpostavitve Najsvetejšega, molitev rožnega venca, litanije Matere Božje in molitev za ozdravljenje. Posebej k mo-

litvi vabljeni vsi, ki se soočate s telesnimi, duševnimi ali duhovnimi stiskami.

Ob obeh dogodkih se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli pomagali pri organizaciji, pripravi in izvedbi slovesnosti. Hvala domačinom in ostalim sodelavcem župnije ter vsem obiskovalcem, ki s svojo prisotnostjo ohranjate živost in povezanost naše skupnosti.

Pilotni projekt NIJZ Skupaj odkrivajmo sladkorno tudi v Šmartnem pri Litiji

Avtorica članka: Nika Benedik

Sladkorna bolezen tipa 2 pride tiho in lahko dolgo ostaja tiho. Znaki so namreč lahko blagi in skoraj neopazni, zato je diagnoza nemalokrat pozna in nanjo opozorijo šele kronični zapleti. Svoje tveganje za sladkorno bolezen tipa 2 lahko preverite sami. Rešite vprašalnik FINDRISK (uporabite spodnjo QR kodo), in če zberete 15 točk ali več, obiščite osebnega zdravnika, ki bo iz vzorca krvi, vzetega dopoldne in na tešče, preveril vaš sladkor.

Kdaj še k zdravniku?

Meritev krvnega sladkorja je priporočljiva tudi za osebe s predstopnjama sladkorne bolezni (mejna bazalna glikemija in motena toleranca za glukozo), dobremu počutju navkljub pa velja k zdravniku tudi, če opazite tipične znake, kot so čezmerna žeja, pogosto uriniranje, utrujenost, nepojasnjeno hujšanje in zamegljen vid. Zdravnika vprašajte:

- ali je bila meritev krvnega sladkorja že opravljena oziroma kdaj nazadnje
- in kaj izmerjena vrednost krvnega sladkorja za vas pomeni – tako glede morebitne sladkorne bolezni kot tudi tveganja za njen razvoj.

Naj vam sladkorna ne zagreni življenja. Odkrijte jo pravočasno.

Zgodnje odkritje omogoča zgodnje ukrepanje. Če sladkorno bolezen tipa 2 odkrijemo pravočasno, lahko izrazito upočasnimo napredovanje bolezni in bistveno zmanjšamo tveganje za zaplete (bolezni srca, ožilja, okvare oči, ledvic in živcev).

Pilotni projekt **Skupaj odkrivajmo sladkorno**, ki ga vodi Nacionalni inštitut za javno zdravje, je nastal v okviru evropskega projekta JACARDI. Predstavlja podporo implementaciji Državnega programa za obvladovanje sladkorne bolezni 2020–2030 in njegovih akcijskih načrtov. Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za zdravje, in EU prek programa EU4Health 2021–2027 v okviru Pogodbe o sodelovanju, št. 101126953.

Počitnice brez izgorelosti – zakaj si ne znamo več odpočiti?

Poletje je čas dopustov, oddiha in polnjenja baterij. Kljub temu se mnogi z dopusta vrnejo utrujeni, brez občutka, da so si zares odpocili. Zakaj je tako?

- Urm ostaja pri delu.** Če med dopustom neprestano preverjamo službena sporočila ali razmišljamo o obveznostih, se naši možgani ne morejo zares odpociti. Strokovnjaki pravijo, da je psihološki odklop ključ do pravega okrevanja.
- Preveč načrtov lahko utruje.** Visoka pričakovanja in natrpan umik izletov pogosto povzročijo nov vir stresa. Dopust ni tekmovalstvo v tem, koliko stvari bomo videli ali doživeli.
- Narava je najboljši zdravnik.** Čas v naravi, gibanje, plezanje, kolesarjenje ali preprosti sprehodi dokazano zmanjšujejo stres, izboljšujejo razpoloženje in kakovost spanja.
- Spanec je temelj okrevanja.** Dovolj kakovostnega spanja je nujno za telesno in duševno regeneracijo ter boljše razpoloženje in počutje med dopustom in po njem.
- Manj zaslonov, več življenja.** Digitalne naprave nas ohranjajo v stanju pripravljenosti. Že nekaj ur brez telefona na dan lahko naredi veliko razliko za naše počutje.

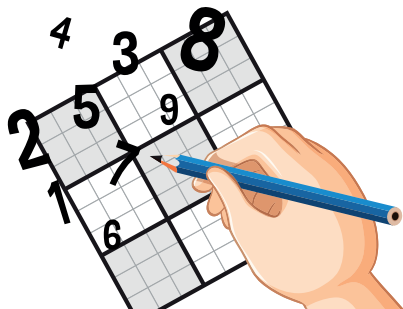
5 nasvetov za dopust brez izgorelosti

1. Službene obveznosti bodo počakale, da se vrnemo. Na dopustu ne razmišljajmo o delu.
2. Ne načrtujte vsake ure dopusta.
3. Vsak dan namenite nekaj časa gibanju.
4. Poskrbite za dovolj kakovostnega spanja.
5. Dovolite si trenutke brez telefona in drugih zaslonov.

„Najboljši dopust ni nujno najbolj razburjiv, ampak tisti, po katerem se vrnemo bolj mirni, spočiti in pripravljeni na nove izzive.“

CKZ LITJA
 PRAVILNO
 ZD LITJA

Zabavni kotiček

7								
					7		4	
4		9		5	3	8		
		1				4	8	
9			8		1			7
	2	8				3		
		3	7	4		5		9
	8		6					
								8

FESTIVAL BOGENŠPERK

Vabljeni na večer strastnih tango ritmov:

Utrip Buenos Airesa

dirigent: **Samo Vidic**

sreda, **19. avgust**
ob 20.00

atrij gradu **Bogenšperk**

Vstopnice: TIC Šmartno ali grad Bogenšperk.

KRŽANKE CAJTING.NET (5,09)	TAT. KRADLJIVEC, ZMIKAVT	REKA IN DEPARTMA V FRANCJI (GRENOBLE)	GLAVNO MESTO FRANCJE	SPOJINE AMONIKA	PLANOTA NA VIPAVSKEM (SUHI VRH, 1.313 M)	LETOVIŠKO MESTO NA HRVAškEM, VDALMACIJI		SESTAVIL: RAJKO ORISHA	SODOBNA ZVRST GLASBE	OPREMA (ZAST.)	RAZMERJE, SORAZ- MERJE	SLOVENSKA PREVAJALKA SUKLJE	STARO- RIMSKI POZDRAV	GOBASTA KRPA IZ UMET. SNOVI ZA BRISANJE (POG.)	ITALIJANSKA SMUČARSKA FANCHINI	GIB NOGE PRI HOJI, TEKU, PLESU
SLADKO- VODNA RIBA, SORODNA LOSOSU						IZPITJE NA DUŠEK, PIVSKI VZKLIK		POPRAV- LJANJE NAPACHE NAVEDBE								
STANJE OSAMLJE- NEGA, IZOLACIJA (KNJIŽ.)						PADANJE TE- KOČE VODE KIP GOLE- GA TELESA		KAR KDO DELA OPRAVLJA								
ZDRAVNIK STROKOV. ZAPORODNI- ČARSTVO								LETALSKI VIJAK, VIJAK OSNIH VENTILATOR- JEV, ELISA								
REKA V VENEZUELI, KI SE IZLIVA V ATLANT. OCEAN								KRAJ PRI KRANJU	AVSTR. PO- ROČ. AGEN. SOL OKSAL- NE KISLINE				GLAVNI ŠTEVNIK DESETI MESEC			
VOJAK ZAZVEZO												HRV. SKLAD. KRSTO UDAREC S SEKIRO				
															GRŠKA ČRKA, TUDI USTJE REK ZVEČ ROKAVI	FRANCOSKI DIRKAČ F1, 4x SVET. PRVAK PROST
											KUHINJSKO ČISTILO PRAVOKOT. LIST PAPIRJA				PRI TRDIL- NICA BIVALIŠČE ČEBEL	
											NAMAKANJE TELESA PREMIK TELESA					
												ZVITEK TEKSTILA MARKO OKORN				
										PREŽIVNINA						
										BERETE KRAJEVNE NOVICE	UDELEŽENEC NARODNEGA TABORA, TABORNIK					

Na praznik Marijinega vnebovzeta, 15. avgusta 2026, ob 9.⁰⁰ bo v Javorju potekala slovesnost ob 300-letnici posvetitve cerkve.

Slovesnost bo vodil ljubljanski pomožni škof dr. Franc Šuštar, ki bo tudi blagoslovil obnovitvena dela.

Prisrčno vabljeni!

*Bolečina se da skriti,
pa tudi solze ni težko zatajiti,
le ljube skrbne mame
nihče nam ne more več vrniti.*

ZAHVALA

ob boleči izgubi drage mami, mame, stare mame, sestre, tete in tašče

Olge Kastelic,

Dolgo Brdo pri Polšniku,
28. 4. 1940–20. 5. 2026

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom za izrečene besede sožalja, darovano cvetje, sveče in svete maše.

Posebna hvala gospodu župniku Marku Mrlaku, polšniškim pevcem in pogrebni službi KSP Litija.

Hvala za tople objeme in besede tolažbe vsem, ki ste se poslovili od nje in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

*Mirno in spokojno si zaspala,
v večni sen od nas odpotovala.*

ZAHVALA

ob boleči izgubi naše drage

MARTE BUČAR

(22. 7. 1956–27. 5. 2026)
iz Volčje Jame 12, Šmartno pri Litiji

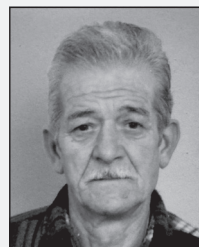
Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za izrečeno sožalje, cvetje, sveče, darovane prispevke, sveto mašo ter besede tolažbe.

Posebna zahvala mamini sestri dvojčici, teti Marinki Žnidaršič, za ganljive besede slovesa in Mihi Gorsetu, ki jih je tako čustveno prebral. Zahvaljujemo se tudi gospodu župniku za lepo opravljen obred, pevcem za zapete pesmi in trobentaču za zaigrano Tišino ter pogrebni službi KSP Litija.

Neizmerno smo hvaležni vsem, ki ste ji v času hude bolezni stali ob strani. Hvala patronažni službi ZD Litija in mobilnemu paliativnemu timu Onkološkega inštituta Ljubljana za vso strokovnost, predanost in človeško toplino, s katero ste ji lajšali težke dni.

Hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti in jo boste ohranili v lepem spominu.

Žalujoci: vsi njeni

*Kdor živi v srcih tistih, ki
jih je ljubil, ne umre – le
oddaljen je.*

V SPOMIN

Mineva leto žalosti, odkar nas je zapustil naš dragi

LEOPOLD BUČAR

(12. 8. 1951–22. 7. 2025).

Vedno boš v naših srcih. Pogrešamo te.

Hvala vsem, ki se ga spominjate z lepo mislijo, stojte ob njegovem grobu in prižigate sveče.

Vsi tvoji

*Ni besed, ki bi nas potolažile
v samotnih nočeh, ni solz, ki bi oprale
bolečino iz naših src . . .
So le dragoceni spomini,
ki nas učijo živeti naprej.*

ZAHVALA**BERNARDA HRIBAR**

(15. 4. 1967–16. 6. 2026)

Ob boleči izgubi Bernarda se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom Bartlove ulice 5, znancem za izrečeno sožalje, sveče, darove in podporo ob izgubi.

Zahvala gospodu župniku Marku Mohorju Stegnarju za lepo opravljen pogrebni obred, pogrebni službi KSP Litija za spoštljivo organizacijo pogreba in podjetjema Kovikor in Zelva iz Ljubljane.

Hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti in jo boste ohranili v lepem spominu.

Žaluoja: partner Peter in sin Dejan

*Ta čmi dan je moral priti,
ta dan gorja, ta dan solza . . .
Bolečina dá se skriti,
pa tudi solz težko ni zatajiti.
Le mame drage nihče ne more več vrniti.*

ZAHVALA

V mesecu ljubezni se je od nas poslovila naša najdražja

MILENA ČEŠEK,

Lukeževa Milena, iz Jablaniških Laz
(14. 11. 1942–27. 5. 2026).

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom in prijateljem, ki ste nam ob teh težkih trenutkih stali ob strani. Hvala za izrečeno sožalje, poklonjeno cvetje in sveče, svete maše ter darove v dobrodelne namene. Iskrena hvala gospodu župniku Marku Mohorju Stegnarju za lepo opravljen obred, Petrič za besede slovesa, pevcem za ganljivo zapete žalostinke ter trobentaču in pogrebni službi KSP Litija.

Iskreno se zahvaljujemo tudi srčnim delavcem enote Nagelj v Domu Tisje, ki ste naši mami nudili toplino in zanj vzorno in nesebično skrbeli v zadnjem obdobju njenega bivanja.

Draga mami, babi, mama in stara mama, hvaležni smo, da smo te imeli ob sebi! Večno boš z nami, ljubljena, pogrešana, nam najdražja.

Hvaležne hčerke Ana Marjeta, Milena in Slavi z družinami

Valvasorjev pogled v naravo: o živalih na Kranjskem (1. del)

Avtor članka: Tim Šteferl

V prejšnji številki smo spoznali Valvasorjevo poznavanje čebel. Kot se za naravoslovca in polihistorja spodobi, pa je odlično poznal tudi širše živalsko kraljestvo. Živalim je posvetil celotno poglavje v III. knjigi *Slave vojvodine Kranjske* z naslovom *O živalih na Kranjskem, zlasti o tako imenovanem polhu*.

»Kranjska ima bolj znane živali kakor druge evropske dežele, tako konje, govedo, ovce, koze, prašiče, osle, mačke, pse itd. Po vsej Evropi najbolj hvalijo kraške konje, ki jih rede na Kranjskem zaradi njih vztrajnosti, ker dolgo živijo in stanovito prenašajo delo in ježo. Privadijo jih že v mladosti tako, da jih pasejo po samem kamnu in skali.« Konje že prej omeni tudi v II. knjigi ob opisu Notranjske: »Tako vzrejajo najboljše konje, ki se imenujejo kraški konji in jih izvažajo po vsej Evropi. Rimsko cesarsko veličanstvo ima zato lastno žrebčarno v Lipici na Krasu.« Kot je bralec verjetno že opazil, Valvasor kraške konje neposredno poveže z lipiško kobilarno, ustanovljeno leta 1580. Kraške konje so tam pozneje križali s španskimi, arabskimi, neapeljskimi in danskimi linijami konj, iz katerih se je v 18. stoletju razvila naša najbolj prepoznavna avtohtona pasma konj – plemeniti lipicanec.

V XI. knjigi pa Valvasor poda še zanimiv opis vzdržljivosti kraških konj: »Z nemškim konjem ni mogoče priti preko tega terena (Krasa op. p.), ker ni navajen na take neravne poti in tudi ni vzgojen za tako vzdržljivost. Če človek jaha iz Ljubljane do Reke po ravni deželni cesti z nemškim konjem, je ta konj potem čisto zviti, trd in ni več sposoben, da bi šel naprej. Toda naši deželni konji, zlasti kraški konji, so na take razmere navajeni in gredo mirno naprej, kot da gre za ravno polje.«

Iz zgornjih zapisov lahko sklepamo, da je bil konj Valvasorju še posebej pri srcu. To niti ne preseneča, saj je prav na konjskem hrbtu prepotoval skoraj vso Kranjsko in številne sosednje dežele, verjetno pa tudi dobršen del Evrope.

Konj pa ni edina slovenska avtohtona pasma, ki jo omenja. O psih zapiše takole: »Med psi Kranjska tudi nima najslabših, zlasti na Krasu in ob Pivki; tam imajo velike in močne pse, ki volku pošteno pretrejejo kožuh, zato imajo pastirji take pse vedno ob sebi.« Gre seveda za opis kraškega ovčarja, naše najstarejše avtohtone pasme psa. Ta večstoletna pasma je bila mednarodno priznana leta 1939, takrat še pod imenom ilirski ovčar, in je izjemen primerek slovenske naravne dediščine.

Pes z gospodarjem (Topografija vojvodine Kranjske, 1678)

Zelo zanimiv je tudi Valvasorjev opis ptic na Kranjskem: »Drobne letavine ima Kranjska veliko, med njo prenekaterega ljubkega pevca, na primer škarnjančka, ščinkavca, drozga, kosa, slavca, sinico in druge take ... Na Kranjskem so tudi prav veliki planinski orli, ki so silno močni. Pograbijo živo ovco, jo odnesejo in z njo odletijo proč; to še predobro vedo na Gorenjskem pastirji, ki na visokih planinah pasejo tako živino, in enako tudi drugod v visokih hribih, recimo pri Polhovem Gradcu; in morajo zato dobro paziti svoje črede pred temi krilatimi roparji.«

Planinska orla ulovita ovce (Slava vojvodine Kranjske, 1689)

Kmetica pri molži krave pred gradom Jama (Topografija vojvodine Kranjske, 1678)

Kot pogosto tudi druge v svojem delu Valvasor objektivnemu opisu doda še osebno doživetje. Takšne pripovedi besedilo sicer lepo popestrijo, vendar so včasih nekoliko pretirane: »Ko sem leta 1685 jahal od Bogenšperka proti Turjaku, sem v veliki divjini uzrl orla, ki se je ravno mastil z zajcem in je bil zaposlen z uživanjem svoje ujete divjačine. Ko sem torej nepričakovano prišel blizu, se je hitro dvignil s svoje zeleno pogrnjene mize in obeda, ki ga je bil pripravil samo zase, in odletel. Jaz pa sem se po tem prav močno začudil in okamenel od začudenja zaradi velikosti in moči tega orla. Bil je gotovo še trideset korakov od mene, a je kljub temu z razpenjanjem in zamahovanjem s peruti tako silno premikal zrak, da sem od tega občutil kakor nekakšen močan veter.« Planinskega orla lahko v Sloveniji občudujemo še danes. Gnezdi predvsem v hribih nad Vipavsko dolino, na Kraškem robu, v Julijskih Alpah, Karavankah, Kamniško-Savinjskih Alpah, Snežniškem gorovju ter v hribovju nad Kolpo.

Nadaljevanje prihodnjič ...